

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 26 hallituksen esityksestä laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Eduskunta on 19 päivänä lokakuuta 1993 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 224.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina apulais-osastopäällikkö Jukka Sarjala ja lainsäädäntöneuvos Arto Sulonen opetusministeriöstä, koulutoimenjohtaja Lauri Turja Helsingin kaupungin kouluvirastosta, koulutoimenjohtaja Atso Vilkkijärvi Espoon kaupungin kouluvirastosta, koulutoimenjohtaja Antti Järveläinen Jämsän kaupungista, koulutoimenjohtaja Eero Kankaanrinta Nokian kaupungista, rehtori Kaija Manninen Seinäjoen Terveystieteiden oppilaitoksesta, hallituksen puheenjohtaja Veikko Pihlajamäki ja rehtori Ylermi Försti Suomen Yrittäjäopistosta, erityisasiantuntija Kirsi Lindroos-Himberg ja opetusasiainpäälikkö Margareta Nygård Suomen Kuntaliitosta, osastopäällikkö Liisa Souri Opettajien Ammattijärjestö OAJ:stä sekä koulutuspäällikkö Manu Altonen Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitosta.

Hallituksen esitys. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia siten, että elinkeinoelämän ylläpitämien ammatillisten erikoisoppilaitosten ja peruskoulua vastaavaksi järjestetyn yksityisen koulun käyttökustannuksia varten myönnettävä valtionosuus määräytyisi todellisten kustannusten sijasta laskennallisesti. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi kaikkien lain soveltamisalaan kuuluvien oppilaitosten toiminnan käynnistysvaiheen rahoitusta koskevat säännökset. Vuoden 1993 alussa uuteen valtionosuusjärjestelmään siirryttäessä maksamatta olleiden ja vuonna 1994 maksuun tulevien valtionosuuksien loppuerien maksamista ehdotetaan lykättäväksi osittain.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös steinerpedagogisista erityiskouluista annettua lakia, ulkomailla toimivasta peruskoulusta vastaavasta yksityiskoulusta annettua lakia ja Anna

Tapion koulusta annettua lakia. Myös mainittujen koulujen rahoituksessa siirryttäisiin menoperusteisesta järjestelmästä laskennalliseen.

Oppilaan kotikunnan maksuosuuden laskentaperusteet vuonna 1993 alkaneessa koulutuksessa, jota valtion opetusviranomaiset ovat väliaikaisjärjestelyn perusteella ostaneet ammatillisilta oppilaitoksilta, ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan vuoden 1994 alusta voimaan tulevia ammatillisen koulutuksen uusia kotikuntien maksuosuusperusteita.

Lisäksi peruskoululakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että peruskoulua vastaavaksi järjestetyn yksityisen koulun oppilaan kotikunta olisi velvollinen maksamaan koulun ylläpitäjälle osuutensa koulun laskennallisista käyttökustannuksista.

Esitys liittyy valtion vuoden 1994 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 1994 alusta.

Valiokunnan kannanotot. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Hallituksen esityksen yleisperustelujen taloudellisia vaikutuksia koskeva 3.1 luku on puutteellinen. Siinä käsitellään vain laskennallisen valtionosuusjärjestelmän laajentamisen aiheuttamia taloudellisia vaikutuksia. Hallituksen esityksessä ehdotetaan kuitenkin valtion vuoden 1994 talousarvioesityksen mukaisesti myös muutettavaksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 49 §:n 2 momenttia siten, että vuonna 1994 maksettavaksi tulevien vanhan menoperusteisen valtionosuusjärjestelmän mukaisten valtionosuuksien loppuerien maksatusta lykättäisiin osittain. Lykkäys toteutettaisiin siten, että alunperin maksettavaksi tarkoitetuista

loppueristä maksetaan vuonna 1994 yksi neljäsosa loppuosan siirtyessä maksettavaksi vuonna 1999. Tämä menettely vähentää kunnille sekä muille opetus- ja kulttuuripalvelujen tuottajille vuonna 1994 maksettavia valtionosuuksia arviolta 200 miljoonalla markalla.

Lisäksi valiokunta huomauttaa, että hallituksen esityksen perusteluissa todetusta poiketen vain laskennallisen valtionosuusjärjestelmän ulottamisella esityksessä ehdotettuihin oppilaitoksiin ei ole merkittäviä vaikutuksia valtion ja kuntien väliseen kustannusten jakoon.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että

osa maamme ammatillisista erikoisoppilaitoksista voidaan katsoa yleisiksi oppilaitoksiksi siinä mielessä, että ne eivät ole yhden yrityksen tai yritysketjun omistuksessa. Valiokunnan mielestä tällaisten oppilaitosten tehtävälunne tulee ottaa huomioon valtionosuusmenettelyssä niin, ettei niiden toiminta vaarannu.

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.

Helsingissä 3 päivänä joulukuuta 1993

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Jouppila, varapuheenjohtaja Astala, jäsenet Ala-Harja, Aula, von Bell, Gustafsson, Hacklin, Laakso, M. Pie-

tikäinen, Pykäläinen, Rätty, Suhola, Tiuri, Tykkyläinen ja Virrankoski sekä varajäsenet Lehtinen ja Seivästö.

Vastalause

Hallitus esittää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslakia muutettavaksi niin, että valtionosuuksien laskennallinen määräytyminen tulisi koskemaan niitäkin oppilaitoksia, jotka vielä ovat vanhan valtionosuuksien määräytymisjärjestelmän piirissä. Esitys on sinänsä kannatettava, koska se selvittää ja yksinkertaistaa järjestelmää.

Rahoituslakiesityksen mukaan vanhoja, maksamatta olevia ja vuonna 1994 maksettavaksi säädettyjä valtionosuuksien loppueriä lykätään maksettavaksi vuosina 1994—1999. Lisäksi esitetään, että alle 10 000 markan valtionosuuksia ei lainkaan makseta sekä haetun valtionosuuden ja maksetun ennakon erotuksesta vähennetään 5 prosenttia. Hallitus siirsi jo aikaisemmin vuoden 1993 valtionosuuksien maksatusta yksipuolisesti ja on siis jälleen tekemässä maksatuksen lykkäystä. Kuntien talouden tiedetään olevan kestämättömässä tilanteessa ja kuitenkin valtion vastuuta siirretään niille. Emme voi hyväksyä valtionosuuksien loppusuoritusten myöhentä-

mistä, alle 10 000 markan valtionosuuksien maksamatta jättämistä ja 5 %:n vähentämistä, koska ne osaltaan lisäävät kuntien raskaita rahoitusongelmia. Myös yritysten ja säätiöiden omistamille ammatillisille erikoisoppilaitoksille valtionosuuksien keskinäisten suhteiden muutokset ylimenokaudella aiheuttaisivat hankaluuksia.

Hallitus esittää peruskoululain muuttamista siten, että oppilaiden kotikuntien maksuvelvollisuus laajenee peruskoulua vastaavaksi järjestettyyn yksityiseen kouluun. Tämä lisää kuntien maksuosuuksia vuonna 1994 yhteensä 1,7 miljoonalla markalla.

Valtion opetusviranomaiset ovat voineet valtion vuoden 1993 talousarvion ja ammatillisista oppilaitoksista annetun lain väliaikaisen muutoksen nojalla ostaa talousarvion määrärahan rajoissa koulutusta ammatillisilta oppilaitoksilta tai muilta jukisen valvonnan alaisilta oppilaitoksilta vuoden 1993 aikana. Tämä menettely päättyy vuoden 1993 lopussa. Tämänvuotinen mahdollisuus ostaa koulutusta useammilta ja

useammanlaisilta oppilaitoksilta on ollut opiskelijoiden kannalta tarkoituksenmukaista. Sen vuoksi ammatillisista oppilaitoksista annetun lain 31 d §:n 1 momentin voimassaoloa tulee jatkaa. Tämän kannan valiokunnan enemmistö hyväksyi valtiovarainvaliokunnalle vuoden 1994 valtion talousarviosta antamassaan lausunnossa. Tämän lain käsittelyn yhteydessä valiokunnan enemmistö ei enää ollutkaan ko. momentin voimassaolon jatkamisen kannalla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

*että valiokunnan mietinnössä lausuttai-
siin:*

1) ”Valiokunta edellyttää, että tämä lainmuutos ei saa olla ennakkotapaus, joka voisi johtaa peruskoulua vastaaviksi järjestettyjen yksityisten koulujen perustamiseen ja kuntien maksuvelvollisuuden laajenemiseen.”

2) ”Valiokunta edellyttää, että työvoimahal-
linnon ostotoimintaan suunnattavilla määrära-
hoilla koulutusta ostettaessa ostoja suunnataan

tarpeen mukaan myös niihin oppilaitoksiin ja
niille opiskelijaryhmille, joille lääninhallitukset
ovat opetushallinnon määrärahoilla koulutusta
ostaneet vuonna 1993.”

Edelleen ehdotamme,

*että lakiehdotukset hyväksyttäisiin
muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina
paitsi 1. lakiehdotuksen 49 § näin kuuluva-
na:*

49 §

Käyttökustannukset

— — — — —
Vuoden 1994 alussa maksamatta olevat am-
matillisten erityisoppilaitosten, ammatillisten
erikoisoppilaitosten ja peruskoulua vastaavaksi
järjestetyn yksityisen koulun valtionavut ja -avus-
tukset sekä vuoden 1993 alussa maksamatta
olleet muut tässä laissa tarkoitettut valtionosuus-
det maksetaan (poist.) vuonna 1994. (Poist.)
— — — — —

Helsingissä 3 päivänä joulukuuta 1993

Jukka Gustafsson
Heli Astala

Jaakko Laakso
Iiris Hacklin

Marja-Liisa Tykkyläinen
Aarno von Bell

Yhdymme vastalauseeseen vain 49 §:n osalta.

Helsingissä 3 päivänä joulukuuta 1993

Tuija Maaret Pykäläinen

Pekka Rätty

